

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, J. Basanavičiaus g. 5, LT-01118 Vilnius, tel. +370 679 73 210, el. p. info@lrkm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188683671

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2024-10- Nr. S1-

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR SU JUO SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ TEIKIMO

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija parengė ir pateikia po Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo, vykusio 2024 spalio 8 d., patikslintą Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 pakeitimo įstatymo (naujos redakcijos) projektą (toliau – NKPAĮ projektas) ir su minėtu NKPAĮ projektu susijusių Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 24 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo Nr. I-1179 2, 4, 8, 9, 11, 12 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 314, 356 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo projektus (toliau – susiję įstatymų projektai). Pakartotinai teikiamas NKPAĮ projektas ir susiję įstatymų projektai patikslinti pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos, VĮ Registrų centro, Lietuvos architektų rūmų, Lietuvos architektų sąjungos, Lietuvos Respublikos restauratorių sąjungos, Asociacijos „Istorinis miestas“ ir Kultūros paveldo ekspertų asociacijos pateiktas pastabas ir pasiūlymus. Šių institucijų pastabos ir pasiūlymai buvo aptarti darbo tvarka, nuotoliniu būdu surengtuose pasitarimuose. Pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos nebuvo pilnai atsižvelgta, aptartos derinimo pažymoje.

NKPAĮ projektas parengtas siekiant įgyvendinti Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, priemonę Nr. 2.6.3 „Parengti ir priimti Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo projektą – išdėstyti jį nauja redakcija, siekiant efektyvinti kultūros paveldo apsaugą“, taip pat Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos 2020–2024 metų veiksmo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2020 m. lapkričio 16 d. įsakymu Nr. IV-1374 „Dėl kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos 2020–2024 metų veiksmų plano tvirtinimo“, 1.2.1 veiksmą „Tobulinti teisinį reglamentavimą, suderinant tarpusavyje su materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo apsauga susijusius teisės aktus ir tarptautinius šalies įsipareigojimus“.

I. Sprendžiama problema	Esamas nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos teisinis reguliavimas yra nepakankamai nuoseklus ir veiksmingas. Skirtinguose teisės aktuose įtvirtintos kultūros paveldo apsaugą turinčios užtikrinti nuostatos ir jose vartojamos sąvokos suprantamos nevienodai, o tai lemia selektyvų jų taikymą. Valdytojams, projektuotojams ir rangovams sunku suprasti,
-------------------------	--

	kokiems darbams koks leidimas reikalingas. Darbų vykdymo pradžia dažnai yra sąlygojama reikalavimo parengti du projektus ir gauti du leidimus to paties objekto tvarkymui. Leidimai šiems projektams išduodami vadovaujantis skirtingomis tvarkomis, terminais ir naudojantis skirtingomis informacinėmis sistemomis. Todėl būtina aiškiai apibrėžti ir naujai reglamentuoti nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimui atliekamus darbus. Taip pat nepakankamai aiški nekilnojamųjų kultūros vertybių administravimo sistema. Trūksta aiškaus savivaldybių ir Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos (toliau – Departamento) funkcijų ir atsakomybių atskyrimo. Dažnu atveju kultūros paveldo objektų projektų patikros paveldosauginiu požiūriu funkcija dubliuojama, t. y. projektą tikrina bei pastabas jam teikia ir Departamento, ir savivaldybių paveldosaugos specialistai. Nepilnai įgyvendinamos Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos (toliau – Konvencijos) nuostatos, trūksta Konvencijos nuostatų įgyvendinimo procedūrinio aiškumo, įtvirtintų pareigybų, institucijų funkcijų ir atsakomybių paskyrimo. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos kompetencija politinių organizacijų veiklos srityje.
II. Siūlomos priemonės	1. NKPAĮ projekte siūloma: 1) atskirti tvarkybos ir statybos darbus pagal poveikį vertingosioms savybėms pobūdį, šių darbų įgyvendinimo būdą ir sąlygas, papildomai išskiriant prevencinės priežiūros darbus; 2) savivaldybėse sukurti vieno langelio paslaugą, skirtą visų kultūros paveldo objekto specialiųjų paveldosaugos reikalavimų ir sąlygų išdavimui, taikant vieną Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinę sistemą „Infostatyba“ (toliau – Infostatyba); 3) atskirti Departamento ir savivaldybių funkcijas, remiantis objektų / projektų reikšmingumo kriterijumi. Savivaldybė teiktų administracines paslaugas, susijusias su objektų tvarkybos darbų projektavimu, projektų derinimu ir leidimų išdavimu, o Departamentas dalyvautų kaip specialiuosius reikalavimus aukštesnio reikšmingumo ar statuso objektų projektams išduodanti ir jų projektus paveldosauginiu požiūriu derinanti institucija. Departamentas, esant poreikiui, galėtų kreiptis į teisėsaugos institucijas dėl savivaldybės išduoto leidimo teisėtumo ir viešojo intereso gynimo nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos srityje. Tokiu būdu būtų užtikrintas deramas leidimų išdavimo ir kontrolės funkcijų atskyrimas. 4) integruoti Konvencijos nuostatas į NKPAĮ, tuo užtikrinant teisės normų suderinamumą. Aiškiai atskirti institucijų funkcijas, susijusias su Pasaulio paveldo sąraše esančiomis kultūros vertybėmis. Įtvirtinti šių vertybių valdymo sistemą, paremtą valdymo planais. 5) įteisinti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialistų kvalifikacinės kategorijas, nustatant aiškius jų suteikimo kriterijus. Konkretūs NKPAĮ projekte siūlomi teisinio reguliavimo pakeitimai nurodyti aiškinamajame rašte. 2. Statybos įstatymo Nr. I-1240 24, 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu siūloma suderinti Statybos įstatymo ir NKPAĮ nuostatas, susijusias su statybos ir tvarkybos darbų nekilnojamosiose kultūros vertybėse reglamentavimu.

	3. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo Nr. I-1179 2, 4, 8, 9, 11, 12, 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu siūloma atskirti NKPAĮ ir Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatyme naudojamas sąvokas, aiškiai reglamentuoti kilnojamųjų kultūros vertybių, kai jos kartu yra ir nekilnojamojo kultūros paveldo objekto vertingosios savybės, tyrimo konservavimo ir restauravimo darbus. 4. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 314, 356 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu siūloma atsisakyti NKPAĮ 31 straipsnio, kuriame nustatyta atsakomybė už NKPAĮ pažeidimus, kadangi toks teisinis reguliavimas įnešė painiavos ir sukūrė prielaidas korupcinei aplinkai pasireikšti, nes pagal ANK 314 straipsnį, asmenims ir juridinių asmenų vadovams padarius galimai kultūros paveldo apsaugos pažeidimą, norint taikyti sankciją, reikia įrodyti pažeidėjo kaltę, nors šiuo atveju sankcijos yra dešimt kartų mažesnės nei NKPAĮ juridiniams asmenims numatytos sankcijos ir kai šiuo atveju net nereikia įrodinėti pažeidėjo kaltės.
III. Priemonių kaštai	Esamos valstybės ar savivaldybių institucijos nebus reorganizuojamos, nesiūloma steigti naujų institucijų ar naikinti esamas. Tačiau tarp jų bus perskirstomos kai kurios funkcijos, susijusios su nekilnojamojo paveldo priežiūra ir tvarkyba: savivaldybės teiks administracines paslaugas, susijusias su objektų tvarkybos darbų projektavimu, projektų derinimu ir leidimų išdavimu, o Departamentas išduos specialiuosius reikalavimus aukštesnio reikšmingumo ar statuso objektų projektams ir juos pagal kompetenciją tikrins. Taikant vieno langelio principą, tikėtina, jog savivaldybėms administravimo apimtys didės iki 14 %, tačiau, kadangi priėmus NKPAĮ projektą savivaldybių administracijos nebevykdys valstybės saugomų kultūros paveldo objektų stebėsenos, savivaldybių sąnaudos, susijusios su nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga, neturėtų ženkliai didėti. Priėmus NKPAĮ projektą, bus reikalingas papildomas finansavimas naujos paslaugos „Tvarkybos leidimo išdavimas“ sukūrimui Infostatyboje, t. y. 29 040 eurų su mokesčiais.
IV. Nauda visuomenei	Priėmus NKPAĮ projektą, bus sudarytos sąlygos efektyviau išnaudoti kultūros paveldo apsaugai skirtus valstybės ir savivaldybių resursus ir greičiau bei mažesnėmis sąnaudomis atlikti kultūros paveldo objektų priežiūros ir tvarkybos darbus, bus sumažinta administracinė našta kultūros paveldo objektų valdytojams ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialistams, tinkamai įgyvendinama Konvencija ir užtikrinama Pasaulio paveldo sąrašė esančių vertybių apsauga.

NKPAĮ projektą rengti paskatinusios priežastys nurodytos aiškinamajame rašte.

NKPAĮ projektu ir su juo susijusių įstatymų projektais neperkeliamos ir neįgyvendinamos Europos Sąjungos teisės aktų nuostatos.

NKPAĮ projektas ir su juo susiję įstatymų projektai nenotifikuotini Europos Komisijai pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, yra atliktas NKPAĮ projekto poveikio vertinimas.

NKPAĮ projektas ir su juo susiję įstatymų projektai derinimui su suinteresuotomis institucijomis ir organizacijomis buvo teikti du kartus ir kartu su derinimo raštais yra paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS Nr. 23-14396, Nr. 23-14396(2)). NKPAĮ projektas ir su juo susiję įstatymų projektai buvo derinami su Aplinkos ministerija, Teisingumo ministerija, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Lietuvos Respublikos Valstybinė kultūros paveldo komisija, Kultūros paveldo departamentu prie Kultūros ministerijos, Tautinių mažumų departamentu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos savivaldybių asociacija, Valstybine saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Valstybine teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centru, Kultūros infrastruktūros centru, Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Valstybės įmone Turto banku, viešąja įstaiga Centrine projektų valdymo agentūra, asociacija „Istorinis miestas“, Kultūros paveldo ekspertų asociacija, Lietuvos Respublikos restauratorių sąjunga, Lietuvos restauratorių asociacija „Lietuvos pilių ir dvarų asociacija“, Lietuvos archeologijos draugija Lietuvos architektų rūmais, Lietuvos architektų sąjunga, Lietuvos nekilnojamojo turto plėtros asociacija, viešąja įstaiga „Kultūros vertybių globos tarnyba“. NKPAĮ projektui teiktos pastabos aptartos su jas teikusiomis institucijomis ir organizacijomis darbo tvarka. Pastabos ir pasiūlymai, į kurias neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, aptartos derinimo pažymoje, kuri kartu su NKPAĮ projektu ir su juo susijusiais įstatymų projektais Kultūros ministerijos 2024 m. birželio 21 d. raštu Nr. S1-72 yra pateikta Vyriausybei ir yra paskelbta Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS Nr. 23-14396(3)).

NKPAĮ projektui atliktas teisės aktų nuostatų, ribojančių galimybę užsiimti reglamentuojama profesija ar ja verstis, proporcingumo vertinimas ir ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimas. Šie vertinimai suderinti su už šią sritį atsakingais Ekonomikos ir inovacijų ministerijos specialistais.

NKPAĮ projektas antikorupcinio požiūriu yra įvertintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos. Šios institucijos antikorupcinio vertinimo išvados dėl NKPAĮ projekto ir su juo susijusių įstatymų projektų įgyvendinimo yra pateiktos atitinkamoje pažymoje. Atsižvelgus į šioje pažymoje nurodytą kritinę antikorupcinę pastabą Nr. 1.3 „NKPAĮ projektu nepakankamai detalai reglamentuotas paramos teikimo nekilnojamojo kultūros paveldo objektų savininkams ir valdytojams mechanizmas sudaro sąlygas pasinaudojant teisinio reglamentavimo trūkumais gauti nepagrįstos finansinės naudos“ yra papildyti, aiškiau susieti ir darbo tvarka suderinti NKPAĮ projekto 22, 24, 46 ir 47 straipsniai.

NKPAĮ projekto nuostatos, reglamentuojančios nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybą, suderintos su statybą leidžiančių dokumentų išdavimo tvarka (34 straipsnis), nustatyta nuo 2024 m. lapkričio 1 d. įsigaliosiančio Statybos įstatymo redakcijoje ir darbo tvarka aptartos su Aplinkos ministerijos ir Valstybinės teritorijų ir statybos inspekcijos atstovais.

Pakartotinai teikiamas Įstatymo projektas ir su juo susiję įstatymų projektai patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės, Aplinkos ministerijos ir VĮ Registrų centras pateiktas pastabas ir pasiūlymus. Pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos pagrįstai neatsižvelgta, aptarti derinimo pažymoje.

NKPAĮ projektą ir su juo susijusius įstatymų projektus parengė Kultūros ministerijos Kultūros paveldo politikos grupės (vadovė Sigita Bugenienė, tel. +370 667 65 541, el. paštas sigita.bugeniene@lrkm.lt), patarėjas Gintaras Džiovenas, tel. +370 687 97 075, el. paštas gintaras.dziovenas@lrkm.lt, vyriausiasis specialistas Gytis Oržikauskas, tel. +370 671 85 970, el. paštas gytis.orzikauskas@lrkm.lt ir Teisės ir žmoniškųjų išteklių skyriaus patarėja Kristina Krikštaponienė, tel. +370 608 45 955, el. p. kristina.krikstaponiene@lrkm.lt.

PRIDEDAMA:

1. NKPAĮ projektas, 50 lapų;

2. Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 24, 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas ir projekto lyginamasis variantas, 4 lapai;
3. Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo Nr. I-1179 2, 4, 8, 9, 11, 12, 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas ir projekto lyginamasis variantas, 6 lapai;
4. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 314, 356 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas ir projekto lyginamasis variantas, 5 lapai;
5. Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
6. NKPAĮ projekto aiškinamasis raštas, 15 lapų;
7. NKPAĮ projekto poveikio vertinimas, 15 lapų;
8. NKPAĮ projekto nuostatų, ribojančių galimybę užsiimti reglamentuojama profesija ar verstis, proporcingumo vertinimo formos, 34 lapai;
9. NKPAĮ projekto antikorupcinio vertinimo įgyvendinimo pažyma, 8 lapai;
10. NKPAĮ projekto derinimo pažyma, 3 lapai;
11. NKPAĮ projekto Ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo pinigine išraiška skaičiuoklės, Excel dokumentas.

Kultūros ministras

Simonas Kairys